

Kripták és bazilikák.

Budapest úgy fest mostanában, mint ahogyan San-Franciskó nézhetett ki a nagy földrengés utáni ötödik esztendőben. Romok és vadonutuj házak váltakoznak tarka sorban az utcákon, tereken és betonhegyek, márványtömbök, emelődaruk körül úgy nyüzsög a népség, olyan fekete a munkásoktól az új házak vidéke, mint amilyen a gulák környéke lehetett valaha. Örömmel és ujjongással kell mindannyiunknak a főváros legújabb újjászülését üdvözölni, de kénytelenek vagyunk egy kis kellemetlenkedéssel szolgálni, mindjárt a cikk elején. A helyzet tudniillik az ma-napság, hogy a szűk utcákban csupa lovagvárak, kripták, krematóriumok és bazilikák épülnek. Az ember megy idegen barátaival az épülő negyedekben és sokszor hall ilyen kérdéseket:

— Miféle templom épül ott!

— Nem templom — mondjuk mosolyogva — csak egy biztosítási intézet palotája.

Odább, mintha egy óriás álma lenne, mintha egy üveges vitrinát nagyobbítottak volna meg százszorosan, minden építészeti szabály és az arányok, proporciók konok megtagadásával emelkedik egy kevély épület emeletes üvegtáblákkal.

— Mi ez? — kérdé naiv barátunk — muzeum, országos képtár?

— Dehogy — adjuk meg a felvilágosítást — egy posztóáruház . . .

Minden új palotának akkora tornya van, hogy a bazilika is elszégyelhetné magát és egy pár házra minden indokolás nélkül ormóttan kupolákat építettek. Hivalkodás és feszítés uralja az új épületeket. Nem tudjuk, hogy kit hibáztassunk a kellemetlen stílus lábrakapásáért: az építészeket, vagy az építetőket. De valakik mégis ludasok ebben a dologban és ha a város jövő képe kellemetlen, bántó lesz, az ő lelkismeretüket fogja terhelni a sok mosolygás, amely idegenek részéről érzi majd a várost. Végre is be kell látni, hogy a Westminster apátságok, a Szent Péter templomok, skót lovagvárak és komor krematóriumok

Iktatószám	Budapestre vonatkozó ujságrizikob		Osztályozás
	Szerző	72	
	Cím	Kripták és bazilikák.	
Forrás:	Magyar hírlap.	Idő	
Bp.	1912 11/29.	(Köt. v. füz.)	Helyszám
(Hely)	(Idő)	(Köt. v. füz.)	Oldals

nem alkalmasak sem üzlethelyiségeknek, sem lakóházaknak. A homlokzatokat nem szabad rettenetes és idomtalan diszítésekkel elborítani és nem szükséges tátott száju vaslovagokat kovásolni ércből, rézből a bankpalota homlokára. A tizmázsás, fényes márványtömbök sem mindig izlésesek, sőt tagolatlanságukkal és barbár, tirannikus formáikkal sokszor végleg agyonnyomják az épület zsenge harmóniáját. Meg kellene egyszer próbálni egy izléses, egészen szolid és igazi lakóházat építeni. Milyen nagy feltűnést kellene ez a sok furcsa új épület között.

Mert az ember könnyen megszámlálhatja azokat a házakat a tiz ujján, amelyek az izlés jegyében készültek.

Az utóbbi években. Egy nagy színházépületet kell megemlíteni, amely szükségszerűen óriási formáival is ugyszólván szolid és le-higgadt, egyszerű tudott maradni. Azonkívül egy-két magánház épült eldugottabb utcákban sima és rokonszenves formák között, barátságos és biztató külsővel. Neveket nem írunk, épületeket nem írunk körül és nem ro-vunk meg építészeket sem. Mert arra is kell

gondolni, hogy a megrendelők sokszor lehetetlen és borzalmas feladatokat tolnak elébük. Nagyon jól ismerjük az olyan portré megrendeléseket, amelyek így hangzanak:

— Fessen le engem művész ur a kutyámmal és a gyermekemmel diszmagyarban. De a kutyámat legyen szives erről a fényképből le-

kapni, a szakállamat pedig fesse úgy, ahogy tiz évvel ezelőtt viseltem. Ezen a másik fényképen elég jól látszik.

A szegény művész izzad, elkeseredik, de nem tehet mást: kötélnek áll és rekonstruálja a megbízója tiz év előtti szörzetét. Éppen így, ezen az alapon történik bizonyára a házak egy részének a megrendelése is.

— Tisztelt építőművész ur — elmondja a megrendelő — szeretnék egy házat, egy palotát. De olyan legyen, amilyen még nincs: legyen rajta szobor, márvány, vaslemez. Alul oszlopokon nyugodjék, felül gót stílusban épüljön, a kapuját reneszánzra szeretném . . . És igen, sokkal nagyobbnak kell lennie, mint a szomszédomé.

A szegény, vagy gazdag építész izzad, elkeseredik, mert nem így álmodta meg a betonpalotáit. De végül mégis kénytelen megalkudni, mert végre is nem utasít vissza ilyen nagy munkát a mai szegény világban, tisztán a művészetért. Az ilyen művészeti megalkuvásokból és keserőséggel alkotott tervekből születnek az új paloták csaknem kivétel nélkül. És ha már bünösöket keresünk, akkor bünös a beton az az új építkezési rendszer is. A vassal erősített cement ugyanis megengedi, hogy merészen konstruált kupolákat, tornyokat és oszlopokat, kiugrókat, galambduczokat ragasszanak a házakra. Régebben ugyanis a becsületes kőből csak nehéz számítások, súlyos költségek és gondok között, az anyag minden jó és rossz tulajdonságával számolva lehetett ilyen nehézségeket megkísérelni. Akkor persze természetes és nyugodt volt minden forma, amely ebből a becsületes, komoly módorban fogamzott és hajtott ki. Manapság azonban tulnyomólag természetellenes a sok kiugrás, kihajlás és kupola, mert jól tudjuk, hogy a márvány és a kő alatt vaspálczikák tartják az egész alkotmányt.

— Nem akartunk bántani senkit, csak elmondtuk, ami a szívünkön feküdt és amiről mindenfelé beszélnek jóízű urak mostanában. Ami megtörtént eddig, azon már úgy sem lehet segíteni. Száz évig, vagy még tovább állani fognak az új házak, ha ugyan valami jótékony földrengés közbe nem szól addig. Csak arra kérjük a házépítetőket, az építészeket, hogy ne építsenek templomokat, kriptákat, krematóriumokat, lovagvárakat, hanem inkább csak szép és komoly palotákat, izléses házakat. Mert ugyebár Páris is elég csinos város, Londonnak is van néhány rendezett utcácskája, de ott a kriptákat a temetőben, a lovagvárakat pedig az erdőkoszoruzta dombo-k tetejére építik. Berlinre különösképpen nem óhajtottunk hivatkozni, mert minden izléstelenségünket ettől a várostól vettük kölcsön.